

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

QARSHI DAVLAT UNIVERSITETI

**10.00.02 – “O‘ZBEK MUMTOZ ADABIYOTI” IXTISOSLIGI BO‘YICHA
KIRISH IMTIHONI DASTURI**

Tuzuvchilar:

f.f.d., prof. G.Ernazarova

f.f.d., prof. G.Imomova

f.f.d., dots. Sh.Nuriddinov

**Dastur Qarshi davlat universiteti Kengashining 27 - avgust dagi majlisida
tasdiqlangan (bayonnoma № 1)**

Qarshi 2026 y.

10.00.02 – “O‘zbek mumtoz adabiyoti” ixtisosligi bo‘yicha kirish imtihoni D A S T U R I

KIRISH

Kirish imtihoni tadqiqotchilarning ilmiy-tadqiqot faoliyatiga tayyorlik darajasini aniqlash, sohadagi Dolzarb muammolarni tahlil qilish, ularni tadqiq qilishning zamonaviy usullarini tanlash, umuman, ilmiy-tadqiqot ishini samarali tashkil qilish tajribalarini aniqlash imkoniyatini beradi.

10.00.02 – “O‘zbek mumtoz adabiyoti” ixtisosligi bo‘yicha kirish imtihoni tadqiqotchilarni ilmiy-tadqiqotga tayyorlik darajasini attestatsiya qilishning an‘anaviy shakllaridan biri hisoblanadi. Shu bilan birga, amaliy tadqiqotlarning doimiy ravishda evolyutsiyalashib borayotgan muhitida tadqiqotchilarning ilmiy-tadqiqot ishlarini yuqori sifat darajasida bo‘lishini ta‘minlash adabiyotshunoslik ta‘limining ko‘p bosqichli rivojlanishida alohida ahamiyat kasb etadi.

- Mazkur imtihon dasturi 10.00.02 – “O‘zbek mumtoz adabiyoti” ixtisosligi pasportiga mos keladi.

- Dastur quyidagi kurslarga asoslanib tuzildi:
- O‘zbek adabiyoti tarixi;
- O‘zbek adabiy tanqidi tarixi;
- Adabiyot nazariyasi;
- Yangi o‘zbek adabiyoti.

KIRISH IMTIHONI MUNDARIJASI VA MAZMUNI

1. O‘zbek adabiyoti tarixi. ([1-8] adabiyotlar).

1. O‘zbek adabiyoti tarixini davrlashtirilishi.
2. O‘zbek mumtoz adabiyotida an‘ana va izdoshlik masalasi. Noma va munozara tipidagi asarlar.
3. XI-XIV asrlar adabiyotining o‘ziga xos xususiyatlari. Rabg‘uziy, Yassaviy, Sayfi Saroyi ijodi.
4. Alisher Navoiyning “Xamsa”si. “Lison ut-tayr” dostonining g‘oyaviy-badiiy xususiyatlari.
5. Alisher Navoiy lirikasining badiiy xususiyatlari.
6. Boburning lirikasining mavzu ko‘lami va badiiy xususiyatlari.
7. Xonliklar davri adabiyoti. Xiva va Qo‘qon adabiy muhiti.
8. Munis, Ogahiy, Komil Xorazmiy adabiy merosi. Andalib va Nishotiy dostonlari badiiyati.
9. Nodira va Uvaysiy g‘azalyoti.
10. Buxoro adabiy muhiti. Turdi Farog‘iy, So‘fi Olloyor lirikasi.
11. Boborahim Mashrab va Gulxaniy ijodi.
12. Ma‘rifatparvarlik adabiyoti. Muqimiy va Furqat adabiy merosi.

2. O‘zbek adabiy tanqidi tarixi. ([9-14] adabiyotlar)

1. Yangi adabiy tanqidchilikning shakllanishi. Adabiy tanqid janrlari.
2. Konfliktsizlik nazariyasi.

3. Adabiy tanqidchilikda uslub masalasi.
4. Taqriz janri. Uning estetik tafakkur taraqqiyotidagi o'rni.
5. Tanqidchi mahorati. A.Rasulovning "Iste'dod va e'tiqod" asari.
6. Hozirgi adabiy jarayon va tanqid. O.Sharafiddinov "Dovondagi o'ylar" asari.
7. XX-XXI asr tanqidchiligi mohiyat va badiiyat masalasi. Izzat Sulton, Matyoqub Qo'shjonov va N. Karimov adabiy tanqidchi sifatida.
8. Ilk adabiy-nazariy qarashlari. "Poetika" va adabiy tanqidchilik.
9. XX asr 30-yillari tanqidchiligi. Tanqidchilikda "O'tgan kunlar" va "Sarob" romanlariga munosabat.
10. O'zbek tanqidchiligida lirik asarlarga munosabat. Abdulla Oripov va tanqidchilik. Modern adabiyotiga tanqidchilikdagi munosabatlar.
11. Adabiyotshunoslik tarixida adabiy tanqid masalasi. Alisher Navoiyning adabiy-tanqidiy qarashlari.

3. Adabiyot nazariyasi. ([15-21] adabiyotlar)

1. Adabiyotning obyekti, predmeti va vazifasi. Fan, san'at, ma'naviyat.
2. Adabiy tur va janrlar. Adabiyotshunoslikda ularning o'rganilishi.
3. Badiiy asar syujeti va kompozitsiyasi.
4. Badiiy obraz, xarakter, tip.
5. Ijodiy metod va adabiy oqim.
6. Adabiy tur va janrlar.
7. Ijodkor shaxsiyati va ijodiy individuallik. Badiiy ijod va psixologizm.
8. Mumtoz poetikaga doir qarashlar. Adabiyot nazariyasi tarixida ilmiy atamalar muammosi.
9. Syujet va kompozitsiya.
10. Badiiy asarda makon va zamon masalasi.
11. Badiiy asar pafosi va nutq.

4. Yangi o'zbek adabiyoti. ([22-27] adabiyotlar)

1. Milliy uyg'onish davri adabiyotining o'ziga xos xususiyatlari.
2. O'zbek romanchiligining shakllanishi va taraqqiyoti. "O'tgan kunlar" hamda "Kecha va kunduz" romanlarining badiiy xususiyatlari.
3. O'zbek she'riyatining XX asrdagi taraqqiyoti. E.Vohidov, A.Oripov, R.Parfi lirikasining mavzu ko'lami va badiiy xususiyatlari.
4. Yangi o'zbek adabiyotining shakllanishi, taraqqiyoti va o'ziga xos xususiyatlari.
5. O'zbek hikoyanavisligi taraqqiyoti. A.Qahhor va Shukur Xolmirzayev hikoyalari.
6. O'zbek qissachiligining o'ziga xos xususiyatlari. O'tkir Hoshimov va Tog'ay Murod qissalari.
7. O'zbek romanchiligida tarixiy mavzu, obraz va xarakter masalasi. Odil Yoqubov, Asqad Muxtor romanlari.

ADABIYOTLAR

1. Qosimov B. va boshqalar. Milliy uygʻonish davri oʻzbek adabiyoti. – Toshkent: Maʼnaviyat, 2004.
2. Oʻzbek mumtoz adabiyoti namunalari. Majmua (1–2 jildlar). Tuzuvchi, izoh va sharhlar muallifi N.Rahmonov. – Toshkent: Fan, 2005, 2007.
3. Orzibekov R. Oʻzbek adabiyoti tarixi (XVII-XIX (I yarmi) asrlar. – Toshkent: Adabiyot jamgʻarmasi nashriyoti, 2006.
4. Yusupova D. Oʻzbek mumtoz va milliy uygʻonish davri adabiyoti (Alisher Navoiy davri). – Toshkent: Tamaddun, 2016.
5. Rahmonov N. Oʻzbek mumtoz adabiyoti tarixi. Oʻquv qoʻllanma. – Toshkent: Sano standart, 2018.
6. Adizova I. Oʻzbek mumtoz adabiyoti tarixi. Oʻquv qoʻllanma. – Toshkent, 2018.
7. Shodmonov N. Oʻzbek mumtoz adabiyoti tarixi. Oʻquv qoʻllanma. (1-qism). – Toshkent: Tafakkur, 2020.
8. Shodmonov N. Oʻzbek mumtoz adabiyoti tarixi. Oʻquv qoʻllanma. (2-qism). – Qarshi: Nasaf, 2022.
9. Tojiboyev R. XX asr boshlari oʻzbek adabiy tanqidi tarixidan. Filologiya fanlari nozodi...diss. – Toshkent: 1993.
10. Karimov N., Mamajonov C., Nazarov B. XX asr o'zbek adabiyoti tarixi. – Toshkent: 1999.
11. Rasulov A. Tanqid, tahlil, baholash. – Toshkent: Fan, 2006.
12. Nazarov B., Rasulov A., Axmedova Sh., Qahramonov Q. Oʻzbek adabiy tanqidi tarixi. – Toshkent: “Tafakkur qanoti”, 2011.
13. Oʻzbek adabiy tanqidi. – Toshkent: “Turon iqbol”, 2011.
14. Nazarov V. va boshqalar. Oʻzbek adabiy tanqidchiligi tarixi. – Toshkent: Choʻlpon NMIU, 2012.
15. Valixoʻjaev B. Oʻzbek adabiyotshunosligi tarixi. – Toshkent: “Oʻzbekiston”, 1993.
16. Хализев В.Е. Теория литературы. Учебник. – М.: Высшая школа, 1999.
17. Boboev T. Adabiyotshunoslik asoslari. – Toshkent: Oʻzbekiston, 2000.
18. Sultonov I. Adabiyot nazariyasi. – Toshkent: “Oʻqituvchi”, 2005.
19. Boltaboev H., Mahmudov M. Adabiy-estetik tafakkur tarixi. 1-2 jild. – Toshkent: “Mumtoz soʻz”, 2013, 2016.
20. Quronov D. Adabiyotshunoslik nazariyasi asoslari. – Toshkent: Akademnashr, 2018.
21. Ulugʻov A. Adabiyotshunoslik nazariyasi. – Toshkent: Gʻafur Gʻulom nomidagi NMIU. 2018.
22. Abdurauf Fitrat. Adabiyot qoidalari. – Toshkent: “Oʻqituvchi”, 1994.
23. Karimov N., Mamajonov S., Nazarov B. XX asr o'zbek adabiyoti tarixi. – Toshkent: 1999.
24. Karimov N. XIX asr oʻzbek adabiyoti tarixi. – Toshkent: Oʻqituvchi, 1999.
25. Mirvaliyev S. Oʻzbek adiblari. – Toshkent: Yozuvchi, 2000.
26. Mirzayev S. XIX asr oʻzbek adabiyoti. – Toshkent: Oʻquv qoʻllanma. Yangi asr avlodi, 2005.
27. Normatov U. Yangi oʻzbek adabiyoti. Oʻquv qoʻllanma. – Toshkent: Universitet, 2007.

Baholash mezonlari

Kirish sinovi yozma ravishda o'tkazilishi belgilangan bo'lib, 100 ballik mezon asosida baholanadi.

Talabalar javob yozishi lozim bo'lgan variantlarda 4 tadan savol bo'lib, ular mutaxassislikning tayanch fanlari – o'zbek adabiyoti tarixi, adabiy tanqid tarixi, adabiyot nazariyasi, yangi o'zbek adabiyoti fanlari asosida tuzilgan va har bir savolning javobiga maksimal 25 balldan ajratiladi.

Har qaysi savolga yozgan javobi quyidagicha baholanadi:

Har bir savol uchun ball	Yozgan javobiga qo'yiladigan talablar
21,5-25,0	Qo'yilgan savolga to'liq javob bergan. Nazariy jihatlarini yoritishda xatolik va chalkashlikka yo'l qo'yilmagan. Mustaqil ravishda mushohada yuritib bayon etilgan. Amaliy misollar bilan asoslab bayon etilgan. Xulosani to'g'ri shakllantirgan. Fikrlar erkin bayon etilgan.
17,7-21,4	Savolning mohiyatini tushungan. Javobni yoritib bera olgan. Amaliy misollar keltirilgan. Tasavvurga ega. Qisqacha xulosa bergan. Fikrlarni sodda bayon etgan.
14,0-17,6	Savol mohiyatini tushungan. Javob yoritilgan, qisqa shaklda. Misollar bilan asoslanmagan. Xulosa qilingan.
0-13,9	Savolning ayrim elementlarigina yoritilgan, yoki umuman yoritilmagan. Savol bo'yicha aniq tasavvurga ega emas.